

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbata.

ABONAMENTUL

la „Tel. Rom.“ într-una cu suplimentul „Folia Pedagogică“
Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru Sibiu pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonarea și inserțiunile se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhiepiscopale Sibiu, strada Măcelarilor 45.

Corespondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 45.
Epistolele nefrancate se refușă. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori
15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr.
pentru fie-care publicare.

După visite.

I.

În timpul din urmă statul nostru a fost onorat cu visita din partea lor doi dintre cei mai cu influență monarhi la crearea relațiilor politice europene, — unul mai mult cu puterea, — celalalt mai mult cu înțelepciunea sa. Cel dintâiu a fost tinăru împărat Wilhelm al II-lea al Germaniei, — al doilea a fost înțeleptul rege al României, Carol I.

Fie-care din acești doi domnitori a rostit câte un toast la prânzul de curte ce s'a dat în onoarea lor, toast foarte semnificative pentru împrejurările politice europene de azi, semnificative căruia deschide un teren de cugetare foarte vast cu privire la politica europeană în viitoriu.

Ce-i drept, nici unul n'a făcut declarațiuni politice nouă, dar spiritul în care și-au ținut toastele, la astfel de cugetare nu conduce. Dar mai cu seamă de altcum și foarte natural, prin scopurile ce le urmăresc cei-ce le-au rostit. Și aceste scopuri sunt foarte opuse unul alteia, căci până când unul țintese la fericirea mai multor popore, celalalt țintese la fericirea numai a unui popor, folosind pe alt popor de instrument, măgulindu-i șovinismul național numai ca să-l potă câștiga pentru scopurile sale egoistice.

Dar să trecem preste generalități și să facem o paralelă între toastele ambilor domnitori, ca să se vadă contrastele dintre ele și scopurile ce le urmăresc.

Cel dintâiu, împăratul Wilhelm, prin toastul său a măgulit mult șovinismul național al stăpânitorilor noștri maghiari, — al doilea, regele Carol, putem dice, le-a dat un tuș rege pe capetele înferbintate.

Cel dintâiu a vorbit numai despre cavalerăscă națiune maghiară, despre proverbială iubirea ei de patrie, despre fidelitatea ei către rege, despre cultura și ridicarea ei ca factor de același rang în rëndul marilor popore culturale, — — — — —

Impăratul Wilhelm vede în acest stat numai un popor, o națiune, națiunea maghiară, dela care speră la timpul său a primi ajutoriu, respective a-i servi de próptă ori de scut barem de o parte contra dușmanilor sei, — — — — —

Și care mai desvêrșită pace între ele. Și care a fost în număr de acești doi domnitori au ținut toastele atât de diferite în cuprinsul lor la același loc și aprópe în același timp.

Causa n'a fost alta, decât scopul ce-l urmăresce fie-care; numai cât fie care își alege mijlócele după pretenșiunile timpului mai apropiat ori mai îndepărtat, în care cugetă, că va avé trebuință pentru ajungerea acelu scop.

Impăratul Wilhelm cunoșce prea bine dragostea nemărginită ce o au Maghiarii față de Francezi, dușmanii lui cei de mórte pentru răpirea Alsatiei și Lotaringiei din partea Germaniei, precum și ura éráși nemărginită ce o au față de Germanii din cauza absolutismului austriac din trecut.

Luând acum în considerare alianța francesă rusescă, nu se póte simți prea bine în vecinătatea astorfelie de aliați, vecinătate înțocmai ca și când s'ar afla între două petri de móră. A cugetat și căutat deci chip și feliu de mijlóce cum se potă slăbi barem pe

unul din vrășmași, și anume pe cel mai periculos, pe francezi, făcându-i amicii să i părăsescă. Și-a întors deci privirile spre Austro-Ungaria. Și cum despre amicitia Austriei propriu dísă, dușmană istorică a Franciei încă de prin evul mediu, a fost sigur, (las' că starea internă desolată în care se află acesta de present din cauza asuprirei popórelor negermane, îi ofería puțină garanță de sprijin la un timp mai apropiat), a căutat a-și câștiga și pe maghiari, și i-a și câștigat foarte ușor; le-a măgulit numai slăbiciunile naționale, bine știind, că pe ómenii, fuduli, îngâmfai și lăudaroși din fire mai bine cu astfel de mijlóce îi potă câștiga. Le-a vorbit de mijași despre iubirea lor de patrie, despre fidelitatea lor către tron, despre cultura lor, despre cavalerismul lor, și ce e mai mult, n'a făcut amintire nici cu un cuvânt, că în Ungaria ar exista și alte popore, necum se făcă alusiune, că ar exista în număr în doi mai mare ca maghiarii, ori că ar avé și acelea drepturi naționale, nici chiar Germanii conaționali lui. Și maghiarii tóte acestea le-au cređut, le-au luat de bani buni și le-au comentat în feliu și chip tot numai în favorul lor și în defavorul nostru, până când tóte le-ar fi putut lua mai bine de o clasică ironie îndreptată la adresa lor direct din partea unui cap încoronat. Batjocură mai mare nu trebuie decât aceea, când și se aduc laude nemeritate, precum nici stupiditate de minte nu dovedesce nimeni mai mare decât acela, care astfel de laude le ia în serios și le comentează tot în favorul său și în defavorul altora.

Cum așa?

Éta cum!

Mai întâiu vestitul cavalerism magiar s'a manifestat și se manifesta și azi prin batjocorirea sa de nu e magiar (exemplu: „hunozut a nemet“, „büdös oláh“, „tót nem ember“, și altele o mie și o sută) și acestea pe

tóte terenurile vieții publice și private în atingere cu ei. Dar cel mai classic exemplu despre cavalerismul lor este legea despre naționalități, carea o au adus numai pentru așa ascunde tendențele magiarisătoare înaintea străinătății, dar în realitate se nu-o observe de loc, ci se o mai și paralizeze prin alte legi ulterioare și ordonanțe ministeriale contrađicătoare.

Apoi iubirea lor de patrie s'a manifestat prin aceea, că nobilimea și-a trimis iobagii: pe români, ruteni și serbi slovaci pe câmpul de luptă, — — — — —

Îubirea lor de libertate se manifestă și azi prin asuprirea popórelor nemagiare conlocuitoare.

Ér fidelitatea către tron o au manifestat la 1848 prin detronarea dinastiei, — — — — —

Ér fidelitatea către tron o au manifestat la 1848 prin detronarea dinastiei, — — — — —

Ér fidelitatea către tron o au manifestat la 1848 prin detronarea dinastiei, — — — — —

Ér fidelitatea către tron o au manifestat la 1848 prin detronarea dinastiei, — — — — —

Revista politică.

Nou ministeriu în Spania. În Spania s'a constituit un nou ministeriu în modul următoriu: Sagasta, president; Guyon externe; Romero, justiție; gen. Correa, finanțe; Bermejo, marină; Lopez-Puigerver, sănătate; Xigrena, lucrări publice; Capdebon, interne și Moret colonii.

FOIȚA.

Predică

rostită la înmormântarea d-nei Elena J. Ciocoiu, din Bacuresci, repostată în etate de 21 ani, în Râșnov, în Iulie 1897, de către parochul Ioan Teculescu.

„Omul ca érba, qilele lui ca flórea câmpului...“
Ps. 102. v. 15.

Mult jalnici ascultători!

Martori întristați ai unei atât de crude și tirane fapte cu morței neîndurătoare, aflându-se astăzi cu toții, cu ai noștri ochi scâldați în lacrimi privind sieriul mut ce ăcece în fața noastră, — cuvintele Psalmistului ce dice cum-că: „Omul e ca érba, qilele lui ca flórea câmpului“, mai adânc ca altădată pătrund în inima noastră înmuiată de jale. Pentru-că mai deslășit și mai vedit ca de multore, cum-că: nestatornică și peritoare, ca érba și florile câmpului este și viața omului pământean; nu află alegere înaintea morței neîndurătoare nici tinerul vesel și plin de nădejdea vieții, nici bogatul îmbuibat de plăcerile lumii, acesteia, nici împăratul tare și puternic, nici cel lovit de cósă a morței tinere

și alătura de bătrân, bogatul alătura de sărac și împăratul alătura de ostaș, cum cad în livadă firele de érba și în câmp florile frumóse, tóte fără de alegere, fără deosebire sub cósă ascuțită a omului. Da, cu adevărat, și, ca mai bine se cunoșceți și pe deplin se ve încredințați, priviți acum acest sieriul mut, priviți-l, căci el v'arată cum-că: ca un fir crud de érba, ca o flóre, carea încă n'ei nu se desvóltase pe deplin, era cu 2 qile mai înainte și adormita în Domnul, — — — — —

O mórte! crudă și neîndurătoare, rece și fără de simțire, numai din óse góle și reci alcătuită, precum ni-te și închipuim, cât de tirană éști! Cât de fără de milă e lovitura ta adese-ori, încât noi micii și neputincioșii t'ei supuși, de-atâtea-ori în stare întem de a ne resvóri cu gândul împotriva ta, și în culmea durerei ce o stărnesci cu a ta crudă nemilostivire de a-ți striga în față: „Nedreptă și fără de milă ești tu mórte?!“

Căci, nădăruți și fericiți, în nesațita tău cel mare, venita-i astăzi chiar aci, ca să stingi pentru vecie glasul blând și dulce al unei atât de tinere soții, glas duos, cu carele mult de azi înainte avea să mângâie și îmbărbăteze pe un soț iubit și iubitor?! — — — — —

Pentru-ce, cu degetele tale reci și uscate venit-ai să închiși pentru totdeauna ochii

blândi și duioși ai unei tinere mame, ochi, cari luminați de flacăra dragostei de mamă, neîncetate voiau să privegheze asupra tinerei floricele, ce a răsărit vouă alătura de ea.

Și în sfêșit, voiósă alătura de ea și așa prea crudă și îngrozitoare, voit ai ca în-treit durerosă să se arete, — — — — —

...?!? Da! Înțelegem! Ca să ne areți puterea ta, — — — — —

Dar totuși nu până la neîncetare și nici

până la desnădăjduire! Nu, nici decum!! Căci étă, acum tocmai, în césul acesta cel mai dureros, când negura durerei, ce învâluie inimile noastre e mai desă și mai neárá, o rađă caldă și înmóșă, lumina credinței noastre creștinesci, începe a radona mai cu tării în inimile noastre, arătându-ne cum că: Nu a murit, ci dórme aceea pe carea o vedem culcată în sieriul!! Érá cu ochii noștri scâldați în lacrimi vedem noi înșine, mai lămurit ca altădată cum-că: nu e fără de sfêșit a morței putere, și nici nemărginită a ei împărăție. Nu, căci étă, priviți acum cu toții voi jalnici ascultători, priviți și cunoșceți, că încetéză aci în marginea acestei grópe deschise tótă a morței stăpânire. În fundul umed ai grópei zace tronul ei! Acé i-și aduce și ascunde prada, carea nu e decât un trup rece și înghețat, cum vor ajunge și ale noastre odată, éșite din pământ, ca éráși în pământ să se întórcă. Dară duchul! Da, acel duch, carele a mișcat mai înainte acest trup de lux, carele a luminat ochii acuma închiși, și carele a pornit grăul acuma supins, o! acela nu întră aci în pământ! Asupra aceluia se întinde a morței putere, căci afară de a el stăpânire plutesce de apuruci! Ștergeți deci lacrimile, întristaților creștini, și ridicați în sus ochii voștri, ca să-l vedeți cum se înalță încet în sus, în sus spre ceriurile înalte duchul acela, întorcându-se și el ca și trupul éráși acolo de unde a fost éșit, la Părintele

Nou ministeriu în Grecia. Dease-menea s'a constituit și în Grecia un nou ministeriu, precum urmază: Zaimis, presidente și externe; Smolenski: resbel; colonelul Corpas, interne; Streit, finanțe; Toman, justiție; Panagiotopoulos, instrucțiune și Hadjikyriako, marină.

Generalul Smolonski întrebat fiind de primesece portofoliul ministerial, a răspuns: Eu nu sum om politic, ci militar, care se supune mandatului regelui seu.

Noul ministeriu, compus după dorința regelui, e bine primit. Intre ministrii se află și unul de conf. rom.-cat. — Toman, primul ministru în Grecia (ortodoxă) de altă confesiune.

Pan-Germania. Sub titlul acesta înregistră B. H. apariția unei broșuri intitulată: *O du mein Oestereich*, tipărită la Berlin și precum se presupune, eșita din péna unui austriac necăjit. Eță după B. H. prezentarea exterioasă și interioară a broșurei;

Pe titlul broșurei deasupra este pictat bicolorul austriac (negru-galben), dedesupt tricolorul prusian (negru-alb-roșu), apoi tot deasupra vulturul prusian, ér dedesupt sórele în apunere.

Cuprinsul ei culminează în provocarea către Germanii din imperiu, ca să lucreze din tóte puterile pentru salvarea Nemților afară din imperiu, în special să reocupe Austria și s'o contopescă în marele imperiu german. Apoi constată, că în imperiul german se află ađi 49 milioane locuitori, din cari 45 milioane Germani, 3 milioane Slavi, 250,000 Francezi și 140,000 Danezi.

La acestia s'ar mai adauge prin anexarea Luxemburgului 208,000 Germani și 2000 Francezi; prin anexarea Austriei cu excepțiunea Galiției, Bucovinei și a Tirolului de sud. 8,100,000 Germani, 5,470,000 Cehi, 1,180,000 Slavi, 185,000 Italiani, 180,000 Poloni și 135,000 Croați.

Din Ungaria s'ar anexa la Germania orașul Pojon și ținutul lui, comitatul Moșon, partea nordică și vestică din comitatul Sopron și partea vestică a comitatului Vas cu 350 000 Germani, 30,000 Maghiari și 30,000 Slavi.

În chipul acesta Marea Germanie ar număra 54.5 milioane Germani, 10.25 milioane Slavi, 450 mii Francezi și Italiani și 200 mii altfelii de naționalități.

Pentru realizarea acestui plan ar fi de lipsă încheierea unei alte triple-alianțe, între Germania, Italia și Rusia. Acestea ar prevoaca un resbel european și ar împărți Europa altcum decum este astăzi. — În urma acestui resbel Francia ar cădea, Austria s'ar disolva, ér Turcia s'ar împărți, și formațiunea statelor în fine s'ar prezenta astfel:

Italia capătă Nisa, Savoia și Tunisul, eventual Corsica și Algeria dela Francia și Tirolul de sud dela Austria.

Belgia capătă o parte din Francia.

Rusia capătă Galicia până la Carpați, și ca desdaunare în orient Armenia turcăscă, eventual întrégă Asia mică.

Austria încetă. Bucovina o capătă România Bohemia, Moravia, Silesia, Austria de sus și de jos, Salisburgia, Tirolul de nord și Voralbergia, Stiria, Carintia, Craina, Görz, Triest și Istria se anexază la Germania. Ungaria perde Arđelul, care se anexază la România, cerea astfel întrégită și cu Bucovina, ocupă la gurile Dunărei de jos poziția ce corespunde intereselor germane. Afară de acésta Ungaria mai perde părțile sudice din teritoriul seu, ca la 100 de mile pătrate.

Astfel Habsburgilor pentru formarea unei nóue Austrii le-ar rămâne Ungaria ciuntită, Cronția, Slavonia, Dalmația, Bosnia și Hergețovina, o mare parte din Turcia europeană, dânduli se încă Sêrbia, Muntenegrul, Novibazarul, Macedonia până la Salonic și cea mai mare parte a Albaniei.

Grecia ar capătă Epirul, Albania de sud, Creta și insulele.

Italia ar mai capătă Tripolisul.

Constantinopolul: fie bulgar, fie grecesc, fie rusesc, ori nou-austriac, autorului nu-i pasă.

„B. H.“ însoțesce acest extras cu observarea, că tóte „nebulniile“, acestea sunt îngrămădite la olaltă numai din ură către cehi, către guvernele austriace și către Habsburgi, și e sigură, că imperatul Wilhelm nu va face pe noul Bismarck anonim ministru de externe, nici va desființa actuala triplă alianță pentru încheierea unei alte triple alianțe.

Nu e broșura acésta óre un efect al toastului împératului german, deși póte rezultat din o interpretare falsă al acelu toast?

„Luptă confesională între Români“.

Ne împlinim promisia făcută în primul nostru din numărul trecut, dând aci în traducere articolul apărut la locul prim al lui „Egyetértés“ din 16 Septembrie a. c. sub titlul de sus.

Eță-l:

„Dela un distins amic al foii nóstre, care cunósce bine relațiunile politice și tóte mișcările Românilor din Ungaria, am primit din Brașov articolul următor vrednic de atențiune, care ne face cunoscută lupta de natură politică, ce a erupt între Români gr. catolici și gr. orientali:

După adunarea din est an a „Asociațiunii“ foile din Budapesta luând notiță despre decursul adunării, au constatat aprópe unanim, că antagonismul confesional dintre Români gr. cat. și gr. or. încă nici când nu s'a manifestat așa de acut, ca și cu prilegiul acestei adunări generale. Foile române luând notiță despre acésta observare a foilor maghiare, credinciose vechiului lor obicei, au declarat-o de minciună luată din vânt și scornită de presa inspirată maghiară pentru spargerea solidarității Românilor.

luminilor, la D-đeu, cel a tóte stăpânitor.... Incetați cu suspinurile, pentru-ca să auđiți, ceea-ce vă spune acest suflet bun și blând, ce se înalță acum în sus, că adevă: aceeași cale o vom urma pe rând cu toții; pe el ca și pe tóte, care s'au mai despărțit de noi, le vom mai întâlni, le vom mai vedea, alătura cu ele așteptând, cu frică și cu cutremur, cea din urmă judecată a dreptului judecător, când fiecarele din noi, după ale nóstre fapte sêvêrșite aci pe pământ, séu ne vom prémări, séu ne vom osândi....

Nu vă întristați deci voi, ca și ceilalți ce n'au nădejde, precum ăce sf. ap. Pavel. Depărtați din inimi gróza morței fioróse, căci eță acum îi cunósceți tótă a ei putere. Vedeti cumcă: a tăia și a despărți trupul de către suflet, atăta este a ei putere, dar nu de a nimiei cu totul, nu de a duce cu sine și sufletul, carele deapurare rămâne, în veci viețuesce. Lăsați să lumineze și să vă încălđescă, tot mai adênc în inimile vóstre rađa credinței nóstre creștinesci, carea vă spune și vă făgăduesce vouă acestea. Căci fericiți, de trei-ori aceea, în a căror inimă adênc și bine întărită se adăpostesce aceea credință, că aceea vor afla mângăere și alinare și în cele mai grele încercări. Fericiți, de trei-ori fericiți aceia, cari se încălđesc de acea credință, că aceia vor putea liniștiți a privi în fața morței fioróse, în césul lor din urmă.

Fericiți, de trei-ori fericiți aceia, în a căror inimă strălucese curat aceea credință, căci aceia, la lumina ei dumneđesce vor zări încă în cea din urmă a lor clipită strălucirea necuprinsă cu gândul a vieței de veci. Păstrați drept aceea iubibililor creștini în inimile vóstre nestirbită credința sântă creștinescă; ca pe cel mai scump odor să o păstrați. Sădiți aceea credință, din vreme încă, și în inima pruncilor vóstri, căci atunci ei vă vor binecuvânta întotdeauna, cunoscând și simțind, că au primit dela voi o moștenire bună, o moștenire sfântă, de cât tóte celelalte mai bogată. Pentru că rêsare și va rêsări deapururi numai din astfel de credință nădejdea tare și mângăetóre, nădejdea dulce, carea și acum, în césul acesta atât de dureros, în inima celor mai deaprópe, ca și a nóstră a tuturor șoptesce lin și tainic, că: nu a murit, ci dorme acésta reposat în Domnul! Că s'a depărtat acum dintre noi, ca după o vreme érași sé o mai întâlnim, érași sé o mai vedem, acolo sus, unde rând pe rând ne vom îndrepta și noi cu toții....

Vino deci dară soț iubit și mult dorit, vino, și încălđit de acésta sântă nădejde apropiete acum, în césul cel mai de pe urmă și sărută încă odată trupul ăce al mult iubitei tale soții. Apléca-te și lasă să pice pe fața ei ofelită lacrimile tale calde, ca semu al dragostei nestrămutate; privește încă odată

A fost un joc caracteristic al sortii, că foile române câteva zile după acésta desmîntire ținută în ton provocătoriu, sub presiunea stării faptice au fost silite a serie rând pe rând prim-articoli despre lupta confesională, constatată simplamente de foile maghiare, și astfel a recunósce fără încunjur și pe față, că între Români gr.-catolici și gr.-orientali pe tóte terenele vieții publice române decurge cea mai furióasă luptă confesională.

În acésta luptă, ce privește polemica diaristică, începătorii au fost fără îndoielă Români gr.-cat. Punând la o parte orice considerațiune, au atacat, ca să se póta apăra împotriva asaltului sistematic și bine pregătit, ce Români gr.-orientali au pornit în cei din urmă doi ani în contra supremației greco-catolicilor.

Cine a urmărit cu atențiune mișcările naționale române dela 1891—1895, a putut observa, că în acelea, rolul de conducători l'au jucat greco-catolicii, ér greco-orientalii au fost restrinși așa ăicând la rolul secundar al trupelor auxiliare și de personal statist. Politica memorandistă la 1892 numai așa a putut triumfa, că greco-catolicii: Rațiu, Lucaciu, Coroian, George Pop de Băsesci și ceilalți au strimorat afară pe greco-orientalii Babeș, Mocsonyi și Parteniu Cosma protivnici jocului memorandist, ce promitea a deveni periculos, din rolul distins, ce până aici au avut în comitetul național.

Politica memorandistă pêtrunsă de spiritul școlei literare și politice din Blaș, dela 1892—1895 a raportat adevărate triumfuri. Isbânde de externe au fost atât de sgomotose și bătătóre la ochi, că mulți și dintre greco-orientalii aparținători partidului contrar încă erau aplicați a crede în gloria ei finală. Nu au voit să împedece séu să zădărnicescă chiar acésta glorie, ce părea probabilă, de aceea s'au retras, confirmând astfel apariția, că solidaritatea Românilor în politica națională e atât de puternică, că din aceea nici cea mai neînsemnată licurire a vechi dușmăni confesionale nu transpiră.

Evenimentele întemplete după 1895 însă ne-au arêtat lămurit, că totuși a fost mare greșală politică a conduce românimea pe calea primejdióasă a politicei daco-române inaugurate de memorand; că Rațiu, Lucaciu, Coroian și ceilalți crescuți în spiritul școlii literare-politice din Blaș nu sunt bărbați, în a căror conducere politică te ai pute crede și în a căror mâni sórtea politică a românimii ar fi depusă cu garanță completă.

Scurt, politica memorandistă condusă de corifeii români greco-catolici a suferit o înfrângere rușinosă. Acésta înfrângere a dat putere politicianilor greco-orientali, preterați până acum, de a face o serióasă încercare pentru dobândirea de nou a conducerii politice. Anii petrecuți în retragere silită le-a asigurat destulă liniste ca să ajungă în curat cu problema lor și să-și satoréscă programul politic.

Cel dintăiu punct al acestui program politic e: a părăsi politica agitatorică de

până aci, pe care numai diletanții politici educați în spiritul turbulent al școlii politice din Blaș au putut-o crede ducetóre la scop. Cea mai utilă problemă pentru reaiisarea cerințelor politice a programului național român e: a pregăti poporul român cu ajutoriul unei politici culturale economice conduse corect și din punct de vedere național, ca să póta începe lupta în nădejde de isbândă cu națiunea maghiară pentu deplina egalitate politică și do drepturi, ca un factor egal séu cel puțin fórté serios în jumétatea rêsăritenă a statului ungar.

Parteniu Cosma nu numai că a lucrat programul politic-economice naționale, ci așa ăicând, i-a pus și temelile mult promițetóre cu ajutoriul „Albinei“. Cele ce a creat acest bărbat, n'au făcut ce e drept senzație, nici sgomot în străinătate n'au provocat, dar subsistă și au adus românimii róde frumoșe. Ađi deja mai că nimeni nu se póte îndoi, că prin mijlocirea „Albinei“ centrul politicei economice și naționale e în Sibiu în mâna Românilor greco-orientali.

Un distins funcționar al „Albinei“ și așa ăicând mâna dréptă a lui Cosma e Corneliu Diaconovich, bărbat cu spirit vioiu și de o cultură înaltă. El a luat asupra-și, în interesul școlului comun, a da direcțiune mișcărilor literare și culturale române în spiritul conceptului greco-orientalilor. El trebuie să deslege problema, ca Sibiu să devină împotriva Blajului și centru cultural și centru literar.

Diaconovich bine a știut din istoria culturală a Românilor, că acésta numai așa o póte duce la sfârșit, dacă din Sibiu va face centrul unei mișcări literare, care să umplă o astfel de lacună în cultura română, a cărei întregire pân'acum nici chiar în România nu o află cu puțință. I-a lipsit culturii române pân' acum un însemnat mijloc, un „Lexicon român de conversație“. Diaconovich a lucrat acest Lexicon și încă cu rezultat einstit.

Din întemplant și sediul „Asociațiunii“, a celei mai mari și materialicesce mai bine situate reuniuni culturale a Românilor din Ungaria, se află în Sibiu. Diaconovich ca prim-secretariul acestei reuniuni și redactorul revistei aceleia, „Transilvania“, a luat în mână și conducerea reuniunii culturale. Primul gând i a fost, să schimbe statutele reuniunii. Statutele vechi restrung activitatea Asociațiunii numai asupra vechi „Transilvanii“, și dacă guvernul e numai puțin scrupulos, activitatea acésta nici decăt nu putea fi estinsă și asupra Ungariei, cu tóte că politica, ce avea să se inaugureze, pretindea, ca în acțiunea culturală și literară să fie atrasă și românimea greco-orientală mai avută și mai cultă din Bănat.

Din titlul „Asociațiunii“ a trebuit să se elimineze cuvântul „transilvană“, pentru-că aceasta o pretindea nu numai guvernul maghiar, ci tot odată și politica națională, ce avea să fie inaugurată din nou. „Gaz. Trans“ gr.-cat. și „Tribuna“ conduse de memorandistii gr. cat. Rațiu și Coroian, de și au știut, că nó-

ângeresc, când te vei întórece acasă, pe alte brațe purtată, în suspin și plâns amar vei adormi încă multă vreme, ne mai auđind și ne mai primind răspunsul dulce și duios de: „draga mamii!“ Și așa va amuți apoi încet-încet pe buzele tale cea mai scumpă și mai dulce vorbă din lume, vorba de: „mamă!“ Căci nu vei avé cui sé o mai rostesci, zadarnic așteptând, zadarnic căutând prin lumea întrégă Rémăi însă cu bine, rêmăi, căci mama-ta tot nu-și va uita de tine. De sus, dela Tatăl ceresc, unde s'a dus, ea se va ruga neîncetat, ca ângerul păzitor, de-apururi lângă tine să petrécă, ca în tot locul de cele rele să te păzescă și spre cele bune să te îndrepteze.

Rêmăi cu bine și tu soț iubit, rêmăi cu bine îți ăic în sfêrșit, prin mine, iubita ta soție. Ceriul să reverse preste inima ta cernită de jale, mângăerea întăritóre, ér preste fiica nóstră pogóre-se binecuvântarea de sus. Te mângăe de acum cu ea, dacă eu te-am părăsit, cu nespuse durere; ér privind-o duios și de-apururea, să sci cumcă: al meu însumi e și zimbetul și plânsul, ce îl vei zări de ađi înainté pe fața ei iubită!!!

Amin.

ochii ei închiși în întreită durere, căci nu te-au putut privi până în cea din urmă clipă; ér apoi ridicându-te în sus, ridicăți și inima din negura durerei amare, și, lin și dulce șoptesce i: la revedere! Căci o vei mai vedé, o vei mai întâlni, acolo sus, în ceriuri, unde și tu vei merge odată....

O! dar tu lipsesci, tu nu poți face acéstea aci. Stingher și abătut de jale plângi acum departe, căci scii césul, când în pământ apune trupul ei crud și tinêr. Te vei îndoi astfel cu gândul, că ai pierdut-o séu nu pe iubita ta soție!? Vei aștepta să-ți scrie! Cu dor nespuse îi vei eși în cale ca să-ți soséscă... dar — zadarnice sunt tóte! Nu-ți va scrie mai mult! Nu-ți va mai sosi nici când și de nicăiri de pe acest pământ, căci pământul a înghițit-o! Nu-ți va mai sosi....!

Vino deci numai tu floriceică crudă și nevinovată, pe carea încă nici un vânt de prichană nu te-a atins, și carea cu a ta fragedă minte, nici nu poți cuprinde încă fapta crudă și tirană a morții vrășmașe, carea a înghețat sinul cald la carele adormiai, și a amorțit brațele moi ce te purtau, vino și privește pe ceea-ce te-a născut. Sărută, cu nevinovatele tale buze fața iubită a mamei tale, ca pe o icónă să o săruți, — căci de ađi n'o sé o mai veđi...! Dulce și înduioșător o vei striga pe nume, cu glasul téu

uile statute sunt mai favorabile pentru interesele culturale ale românilor, totuși prevădând că cu ajutorul lor rolul dominant va fi negreșit al greco-orientalilor, au pornit o agitație vehementă, pretinzând menținerea cuvântului „trasilvană“. Credeau, că din pricina aceasta guvernul nu va întări nouăle statute și astfel nici greco-orientalii nu-și vor realiza scopul. În adunarea gen. extraordinară ținută în Maiu însă, greco-orientalii au învins, și în adunarea generală din est an Diacovich s'a putut prezenta deja cu programul societății reorganizate.

Cel mai important punct al acestui program a fost, ca Asociațiunea să edifice în Sibiu un muzeu național român, adică o „casă națională“. Această „casă națională“ ar fi simbolul exterior, că și centrul cultural și literar e transpus acum din Blaș la Sibiu. Din pricina aceasta au fost Blășenii și cu ei dimpreună greco-catolicii aprôpe fără excepțiune împotriva casei naționale. Astfel a erupt din jurul zidurilor casei naționale și înaintea publicității lupta confesională între Români, despre a cărei ulterioară dezvoltare și importanță, dimpreună cu motivele ascunse, voi scrie într-una din epistolele proxime.

Din parochii.

Hosman, 29 Septembrie 1897. n.

Onorată redacțiune!

În zilele din urmă a ajuns a fi pusă sub acoperiș solid noua zidire a bisericii gr.-or. române din Hosman, com. Sibiului. Subscrisul urmărind din an în an cu atențiune înaintarea și progresul ce l-au făcut acești credincioși pe terenul bisericesc sub conducerea neobosită a actualului lor părinte și păstoriu sufletesc, ăr acum chiar admirând modul și metoda, cum în curând vor ajunge a avea o biserică dintre cele mai frumoase de pe valea Hârtibaciului, — am aflat de consult ale înregistra și în colonele acestui țiar, deoparte ca să se vadă, că acolo unde a dat DŃeu poporului român conducători zeloși, de caracter ferm și interesați de sôrtea și binele lui, în butul tuturor greutăților timpului, ușor și poate ajunge limanul dorit; ăr de altă parte ca să servescă de stimulent pentru alții.

Sunt aprôpe 40 de ani de când a sosit în comuna acesta On. Domn Iosif Morariu în calitate de paroch la 16 familii gr.-or., cari atunci s'au reîntors dela conf. gr.-cath. Greutăți mari a trebuit să îndure la începutul carierei sale, căci în biserică nu erau ornate bisericesci, cărți etc. tôte lipseau. Bunăstarea materială, știința și abnegațiunea ce l'a caracterizat însă de tinăr, mai departe dragostea și iubirea nemărginită ce l'legau de sublimul său oficiu, i-le făcea nevedute. Nu se resigna a și da tot denariul său, numai ca să-și ajungă scopul. ăr când nu se putea ajuta astfel, alerga în depărtări cerând cu dibăcie sprijinul și sucursul altor persoane maritimose. Așa d. e. la anul 1863 în o călătorie de 3 săptămâni prin Brașov, Săcele etc. a colectat 135 fl. Tot în acel an întorcându-se din acesta călătorie fără de a suferi cea mai mică oboseală, a plecat la Reșinar unde a colectat 30 fl. De acolo venind în Sibiu a primit și din caseta fericitului Șaguna 50 fl., încât spre bucuria tuturor a sosit între ai săi cu o sumă frumoasă, la care în loc de aș trage remunerațiune pentru ostenele, a mai adaus și din caseta proprie 20 floreni numai ca să-și ajungă scopul. Din banii aceștia a și cumpărat o grădină pentru biserică, ăr cu restul a alergat în Alțina de a cumpărat o biserică de lemn, pe care asemenea cu greutate o a transportat și așezat pe locul numit. Îndată după aceste a alergat din nou la Sibiu, unde prin devotatul său respect și ținută socială a câștigat simpatia generalului conte Carol de Montenuova, care a donat numitei biserici un clopot în preț de 150 fl. La 1864 și anii următori a plecat ăr la drum colectând sume frumoase, încât în scurt timp biserică era provădută cu tôte cele necesare spre bucuria și mângâierea credincioșilor, cari din cauza miseriei nu puteau contribui cu nimica.

Ar fi prea obositor a enumăra tôte faptele și ostenele ce le-a suferit pentru credincioșii săi în rest mp de 40 de ani, resignând totdeuna la ori-ce remunerațiune nemijlocită.

Dibăcia talentului și spiritului său luminat se pôte vedea și de acolo, că în anul 1894/5 cu ocașiunea comasării hotarului a cerut puțina porțiune canonică pe care tot densus o a câștigat dela comuna politică — pe o luncă aprôpe de comună, într'un loc morăstinos. Clasificat aprôpe neproductiv, pe unde numai pasările puteau umbla. Însă îndată ce o au primit în posesiune, a săpat șanțuri largi și afunde, încât în anul de față s'a făcut cânepă și ovės acolo unde era morăstina mai mare cum n'a crescut în alt loc pe întreg teritoriul hotarului comunal, așa că ați dispune biserică gr.-or. de o porțiune canonică cu mult mai bună ca mai înainte.

Deși sum fiu al bisericii gr.-cath., am enumerat câteva din faptele On. Domn Iosif Morariu preot cu o deosebită satisfacțiune, căci e un adevărat apărător nu numai a credincioșilor săi gr.-or., ci al intereselor tuturor românilor din comună. În calitate de membru al comitetului comunal nu odată a pus în uimire pe sași, cari în continuu se încercă a aduce concluse nefavorabile românilor, precum pădurirea după dare, ținerea vitelor după dare, nefericitul conclud, ca ori-ce român s'ar însura în comuna noastră din altă comună, să solvescă în alodiu 100 fl. ș. a., apelând și pe la ministri.

La tôte ocașiunile binevenite sfătuesce și îndemnă poporul cu cuvântul la facerea de lucruri bune și folositoare. — Durere însă că mai târziu pierderea soției și mai în urmă și a unicei fiice iubitoare a lăsat o impresiune dureroasă în inima sa. Înfrânt de durere și neconsolat de nimie, rămas singur, și-a pierdut mult din curajul de mai înainte. Ne cugetam cu toții, că faptele sirguincioase ce le-a făcut pentru poporul său, durerea suferită prin pierderea întregii sale familie și vârsta înaintată îl vor sili să se retragă de pe câmpul de luptă. Dar nu; acum în periodul al patrulea al vieții și-a croit planuri și mai mărețe, planuri, cari parte le vedem realizându-se, parte sperăm, că se vor realiza. Anume i-se părea, că biserică cea de lemn nu va ținea mult, a voit să încoroneze faptele sale cu o biserică, care să rămână de suvenir pôte pentru tôte posteritățile. A voit și a cercat. Am admirat de multe-ori cum alerga în drépta și în stânga țiu și noaptea până ce a strins materialul de lipsă, încât în vără anului curent s'a început zidirea bisericii. Era de admirat cum sta ca un stejar vesel, cu fruntea senină tótă țiu în vânt și sôre lângă măiestrii de zid și lângă bărdași, cu planul în mână, demandându-le ce și cum se lucre, fiind-că erau tocmiți cu țiu fără îndeprindător, și pe cari îi plătea cu denarii săi, căci puțina avere bisericescă de 200—300 fl. câștigată cu mare greutate spre acest scop era depusă la casa de păstrare, ăr credincioșii gr.-or n'au putut și nu vor putea contribui cu nimica. Era mai mare dragul însă ai vedea pe toți români din loc fără deosebire de confesiune cum ajutau cu pămăle și unii și cu carale, încât astăzi se oglindesc rațele sôrelui în celea două cruci frumoase de pe altar și biserică.

Ătă încâtva complexul de suvenir al faptelor On. Domn preot Iosif Morariu, care și ați pare că se simțesce în primăvără vieții și care și-a propus a-și jertfi tótă viața altariului și națiunei sale.

Să dea DŃeu mulți astfelu de bărbați națiunei române!

Ioan Pampu,
decente român.

Din România.

Căletoria Maj. Sale Regelui României la Belgrad a fost aminată pentru primăvără viitoare.

Ministrul de externe al Sârbiei a fost încunoscintat în mod oficial, despre căletoria Suveranului.

Meeting național. La 21 Septembrie v. a. c. s'a ținut la București un meeting național convocat de comitetul central al Ligei și comitetul național studentesc din incidentul explicărilor false a presei maghiare cu privire la scopul visitei Suveranilor României țilele trecute la Budapesta, la care meeting s'a primit unanim următoarea:

Moțiune.

Față cu însinuațiunile presei maghiare, că visita Maj. Sale Regelui României la

Budapesta ar însemna părăsirea din partea cetățenilor României a cauzei fraților lor de preste munți:

Noi cetățenii capitalei protestăm contra acestor însinuațiuni, și declarăm, că nu vom părăsi un singur moment cauza fraților nostri de preste munți cât timp ei vor fi primejduți în existența lor națională.

Neclintți în convingerea despre legitimitatea drepturilor lor la o viață națională, le trimitem salutul nostru frățesc și încredințarea nestrămăntatei noastre solidarități, declarând în fața lumii, că astăzi mai mult ca ori-când le vom da întreg sprijinul nostru în marea și drépta lor luptă.

Interesele permanente ale individualității noastre etnice și demnitatea noastră națională constituindu-ne o sacră datorie de a ne strînge puternic rîndurile în jurul Ligei pentru unitatea culturală a tuturor Românilor și fiind adânc pătunși de înalta menire a acestei patriotice instituțiuni, declarăm și ne îndatorim a o ridica cu inima și fața la înălțimea unei inexpugnabile fortărețe a naționalității noastre.

Suntem siguri, că tot ce este minte luminată și inimă românească în această țără ne va înțelege și ne va urma.

Noutăți.

Regele Saxoniei la Viena. Maj Sa Monarchul a avut un nou ôspe, Duminecă, de astă dată la Viena, în persôna regelui Albert al Saxoniei. Regele saxon a sosit la Viena în dimineața țilei pomenite. La gară a fost întâmpinat de Maj. Sa Monarchul, arhiducele Eugen, șefii administrației și alte personaje distinse civile și militare. Monarchul purta uniformă regimentului său saxon de ulani, ăr regele saxon pe cea a regimentului său austriac de ulani. Musica a întonat imnul saxon. Domnitori s'au salutat cordial, îmbrățișându-se și sărutându-se de două-ori. Dela gară Maj. Lor s'au transportat la Schönbrunn. La ôrele 2 în castelul imperial s'a dat un dineu, la care au participat Monarchul, regele saxon, suita de gală, arhiduceii Lipot, Fr. Salvator, ministrii Goluchovszky, Krieghammer, Lederer, baronul Beck, șeful statului major. Maj Lor au luat parte la vânătoare în Mürzsteg și Neuberg.

Delegațiunea congresuală pentru despărțirea ierarhică de coreligionarii sârbi s'a întrunit Vinerea trecută în Arad sub presiunea vice-presidentului delegațiunii, a P. S. Sale dlui episcop I. Mețianu, participând toți membrii, anume domni: arhiducul F. Musta, Zeno Mocsonyi, Dr. I. Gall, Vinc. Babeș și I. Lengeru. Delegațiunea va raporta congresului despre activitatea sa.

Deputat congresual mirea în cercul Vășcăului, în locul decedatului Dr. George Popa, a fost ales în 15 a curentei cu majoritate de voturi medicul cercului Vășcău Dr. Nicolae Popovici.

Alegere de protopresbiter: Duminecă trecută s'a ținut în Făuresci alegerea de protopresbiter în tractul Cetății de pătă sub conducerea comisariului consistorial d. Teodor Herman, protopresbiter în tractul Deșului. Dintre candidați parochul Teodor Șovrea din Fănațe și administratorul tractului până acum, a primit 22 voturi; parochul Teodor Cotuțiu din Diug 2 voturi și parochul Alexandru Ciocăș din Făuresci 8 voturi, 6 ședule albe.

Cununie. Dl Ilie I. Pop și d-șora Lucreția N. Calafar, facă cunoscută cununia lor, care se va celebra Duminecă în 28 Septembrie (10 Octombrie) 1897 la 10 ôre a. m. în biserică cea mare greco-orient. din Seliste.

Apărarea generalului Baratieri. Generalul italian Baratieri, care a depus armele la Makalle înaintea regelui Menelik, descrie acum în o carte de 500 pagini cu fidelitate istorică expediția nefericită a Italiei la Africa. Cartea face lumină și în privința cauzei capitulației dela Makalle, care nu se cunoscă până acum. Baratieri țice, că pricina înfrângerii armatei italiene în Africa e a se căuta în faptul, că Italia a fost cu desăvârșire inexpertă în Africa, n'a cunoscut

relațiile din Africa, n'a cunoscut Erytrea, pe care a voit să o colonizeze, n'a cunoscut poporul, pe care a voit să-l învingă.

Caragiale — în limba germană. În biblioteca germană „Universal Bibliothec“ de sub conducerea lui Filip Reclam din Lipsca au apărut de curând câteva bucăți din scrierile dlui I. L. Caragiale, unul dintre cei mai de valoare scriitori români de peste munți. Bucățile apărute într'un număr al pomenitei biblioteci sub titlul: „Sünde... und andere Novellen und Skizzen von I. L. Caragiale“, sunt: „Pecat“ (Sünde), „O făclie de Paște“ (Eine Osterfackel). „O m e u n o r o c“ (Ein Glücksmensch), „25 de minute“ (Fünftundzwanzig Minuten), „Nirvana“, „A țecă musă“ (Die zehnte Muse) și „Grand hotel Victoria Română“. Traducerea e făcută de L. Klein, redactor la „Buk. Tagblatt“.

Poliție de stat în Karlstadt. Fôia oficiasă croată în numărul său de Duminecă publică un ordin, în sensul căruia în Karlstadt, cu considerare la turburările din urmă cu totul neatârător de admnistrația orașului, s'a înființat o poliție, sub titlul „Poliția regală din Karlstadt. E caracteristică împrejurarea, că între afacerile, ce cad în competența acestei poliții ocupă loc și afacerile de presă.

Numerul analfabeților. După statistica lui Hinkmann, numărul celor ce nu știu ceti și scrie, în principalele state civilizate arătat în procente, e următorul: Svedia 0.6%, Norvegia 0.8%, Dania 0.9%, Helveția 0.9%, Germania 1.4%, Holanda 1.6%, Anglia 1.5%, Statele-Unite 1.6%, Franța 3.2%, Belgia 3.3%, Austro-Ungaria 3.4%, Bulgaria 4.2%, Grecia 4.5%, Italia 4.6%, Portugalia 4.8%, Spania 5.2%, România 5.6%, Sârbia 5.0%, Rusia 8.0%, Muntenegru 9.2%.

Convocare. Membrii „despărțământului III Făgăraș“, al Asociațiunei, pentru literatură română și cultura poporului român, prin acesta se învită la adunarea generală a Despărțământului, ce se va ținea în comuna Vaida Recea, la 24 Octobrie la 10 ôre a. m.

Ordinea de țil.

1. Deschiderea ședinței prin directorul despărțământului.
2. Raportul actuarului despre activitatea sub comitetului dela ultima adunare generală.
3. Raportul cassarului despre starea cassei.
4. Alegerea unei comisii pentru conscrierea membrilor noi și încassarea taxelor.
5. Alegerea unei comisii pentru censurarea rațiociniului și raportul actuarului.
6. Cetirea disertațiunilor însinate cu 24 ôre mai înainte la directorul despărțământului cercual.
7. Desbateri asupra propunerilor însinate conform regulamentului.
8. Raportul comisiiunilor exmise.
9. Alegerea directorului și a comitetului cercual pe un nou period de 3 ani.
10. Inchiderea ședinței.

Făgăraș, în 2 Octobrie 1897.

Iuliu Dan,   Basiliu Rațiu,
actuar,   director.

Rectificare. În Nrul 104 al fôiei noastre la „Multămita publică“ a d-nei vęd. Maria N. Popovici este a se ceti în rëndul din urmă în loc de: „demn de nenorocirea“, „demn de memoria neuitatului meu soț“.

Impăratul Wilhelm și piccolo. Din țilele, pe cari împăratul german le-a petrecut în metropola maghiară, a eșit acum în public următorul mic epizod: Un piccolo (băiat, care pörtă țiarele) dela o cafenea din capitală a spart 35 farfurii și șeful său l'a amenințat cu demitere, dacă nu va restituți paguba. În strimțoarea grôsnică, piccolo a adresat împăratului Wilhelm o scrisoare provădută cu o marcă de 10 cr., ca nu cum-va Mai. Sa să aibă a plăti v'o pedepsă. Epistola sună:

Preastimate die Impărat!

Am spart 35 farfurii ale șefului meu, și acum trebuie să le plătesc. Dar fiind-că sum un sërman de piccolo, n'am bani.

